

ÁLLATOK VÉDELME.

A KOLOZSVÁRI ÁLLAT-VÉDŐ-EGYESÜLET HAVI KOZLÖNYE.

Az Állatvédő-Egyesület megbízásából szerkeszti:

BÁNYAI ELEMÉR.

Szerkesztőség:

Belkirály-utca 43. szám.

Előfizetések és pénzüldemények az egyesület pénztárosa Virányi István úr (Hosszú-u. 9. sz.) címére intézendők.

Tagoknak tagaági díj fejében jár.

Előfizetési ár:

Egész évre 2 kor. — fill.
Fél évre 1 kor. — fill.
Számonként — kor. 20 fill.

Hatodik évfolyam.

Kolozsvár, 1901. márcz. 1.

6. szám.

TARTALOM Van der Welden Edéné. *De Gerando Antonina.* — Madárdalok. *Párdányi Pál.* — Egy könyvről. *Schwarczel Adél.* — Az 1879: XL. t.-cz., vagyis a kibágási büntető törvénykönyv 86. §-ának módosítása iránti javaslat. — Mese a madárfészekről. *Londesz Elek.* — *Állatvédelem:* A madarak lövöldözése ellen. — Az állatkinzás büntetése. — *Állatvédelem.* — *Állatvilág:* Milán kutyája. — Páluka helyett egér. — A tevé tenyésztése. — *Állatok emlékszojai* — *Gyászrovat:* Van der Welden Edéné. — *Irodalom.* — 1900. évre tagaági díjaikat befizették. — Kérelem. — Adakozás.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Van der Welden Edéné.

Azon ritka lények egyike volt, kik gyorsan áttűnnek ezen a földön és csakis jót hintenek magok körül, jót tesznek önzetlenül, minden ambíció, minden utógondolat nélkül. 1888. óta ismertem. Két évig bennlakó növendék volt nálam s azalatt is, soha egyetlenegy szemrehányást, a legkisebb kis dorgálást sem vont magára. Buzgalommal tanult, mert valódi tudásvágy volt benne s nem törődött a kalkulusokkal, mint a hogy később az életben, nem volt érzékeny a magas állás, a fényes név, vagy a vagyon hatalma iránt. Ő gazdagban, szegényben egyaránt csak az embert látta és egyforma jó, szíves és előzékeny volt mindenkire. Szeretetreméltó társnő volt tanuló társnői iránt, szerette a művészetet, a zenét, ő maga igen szépen hegedült és ha ábrándozott, mint a hogy kell is az ifjú léleknek olykor ábrándoznia, hogy ellensúlyozza a modern tanítás száraz voltát, csakis az igaz és szép költői sejtelve ragadta magával egy szebb, önzetlenebb világba.

Szerető, jó, önfeláldozó gyermek és testvér volt a szülei háznál is.

Később, a midőn Van der Welden gázgyár igazgató neje lett, ismét visszakerült Zilahról Kolozsvárra. Ekkor lett az Állatvédő-társaság buzgó titkára. Mint nő beváltotta azt, a mit a fiatal leány ígért. Odaadó feleség, kötelességeinek élő háziasszony, hű barátnő volt. Hálát érzett mindazok iránt, kik egykor vele foglalkoztak és azt ki is mutatta. Ki tudta mutatni.

Oly buzgón fogta fel titkári tisztjét, mint az Állatvédő társaság tisztviselője, hogy még betegen is elment a gyűlésekre, és betegen is, ő maga akarta mindig felolvasni az okiratokat. A midőn most, halála előtt pár héttel, az Állatvédő társaság megbízásából, elmentem hozzá, hogy az okiratokat átvegyem, nehéz szívvel vált meg azoktól, s szép kis szekrényt készíttetett azok számára, hogy azokat oly rendben lehessen tartani, mint a hogy ő tartotta mindig. Ugy busúlt, hogy már semmit sem tehet az egyletért! Érezte jól, hogy az állatvédelem is előre viszi egy országban a polgárisodást, a finomabb, szelidebb erkölcsöket egyáltalában s erre nézve is egészen európai volt! Kis fiát, ki gyenge gyermek volt, csakis a szeretet varázshatalmánál fogva tudta fölnevelni és megerősíteni. S mindent, a mit tett, rendkívül szerényen, mintegy észrevétlenül tette, nem dicsekedett soha semmivel, mert soha sem volt megelégedve az eredménnyel, mindig többre, magasabbra tört, s gyenge testi alkotását soha számba se vette.

E bucsúszóval se volna megelégedve, mert erényei olyanok voltak, a melyek rejtőzni szeretnek az otthon szent árnyékában, de mai nap oly ritka az ily önzetlen, igaz, tiszta lélek, hogy jó mégis példaképen bemutatni s szereteteinek fájalmát e szép emlékekkel enyhíteni.

De Gerando Antonina.

Madár dalok.

I.

Vihar dühöng, havat söpör,
Ordít, bömböl a fergeteg —
Hidegséget áraszt szerte,
Ijeszti az embereket.
Fázva bujnak meleg helyre
A hidegség végét lesve.

Csak két szegény kis madárnak
Nincsen olyan meleg helye;
Hideg tanyán gubbaszt egyik
A tollait felberzelve . . .
Magért ment el gyenge párja . . .
Ez beteg s az ételt várja.

Étel után ment az egyik —
Csak volna hát kint valami! —
Bömböl a szél, nagy a hideg . . .
Szegénynek meg kellett halni.
A beteg meg otthon várja —
Csukott szemmel vár sorsára.

II.

Elnézem a kis madárkát . . .
Nézem szegény küzdelmét —
Zúg az orkán, üvölt vadul
S megy keresni szemecskét.

Küzd viharral, küzd a széllel;
Szeretet ad erőt neki,
Mert kis fia csipeg otthon
S éhesen az ételt lesi.

Ő is ennék, ő is éhes,
De kicsinye még nem evett,
Azért, hogyha talál szegény,
Haza viszi el a szemet.

Oh! A szegény kis madárka
Is tudja mi a szeretet —
Ez érzés őt is jellemzi,
Nem csupán az embereket.

Párdányi Pál.

Egy könyvről.

Ha állatvédelemről szólnak, ma is sokan vannak: a kik egykedvűen vállat vonnak, a kik kicsinylően, vagy éppen gúnyosan mosolyognak; de szerencsére ott a józanon gondolkozók csapata, a kik lassan, de biztosan hódítanak a minden jóért, nemesért küzdő s így az állatvédelem érdekében is hasznosan cselekvő szeretet nevében.

Ez okosan küzdők első sorába áll Fülel Szántho Lajos „Üldözöttek“ című kis könyvével.

Kéréssel, fölhívással fordul az állatvédelem érdekében a gyermekekhez, a nőkhöz, az ifjúsághoz, a rendőrséghez, a hazafias sajtóhoz és minden emberhez a szeretet nevében, mert hiszen: „a ki az állatot védi, az emberszeretetnek tesz nagy szolgálatot“.

Különösen és szomorúan érdekes e kis műben annak elmondása, miszerint „hazánkban ezer, meg ezer számra fogják össze és hurezolják el énekes madarainkat, ezeket a szegény kis rabszolgákat a távol idegenbe, leginkább Déva és Fogaras vidékéről“.

Tényleg nekem is beszélte egy alkalommal Petrozsénben egy bányamunkás, hogy tavasszal többet jövedelmez neki a madarászás, mint a kőszén-vágás.

A fenn jelzett mű írója elkéseredve kiált föl: „A mi szégyenünk táblája a berlini német lapok hirdetése: Ungarische Nachtigallen, die besfen Gebirg-schläger versende das Stück von 255 — 4 Mk. Dtz. 24 Mk. Garantie für alles“. stb. Így Bécs, Potsdam, Hamburg, Prága ismeri s árulja az erdélyi csalogányokat és tengeliczét. A magyar tengelicze nagyon keresett czikk Amerikában is, úgyszintén a vörös fülemile, bár ez utóbbinak csekély perczentje képes kiállani a hosszú tengeri utat“.

Igaz megdöbbenéssel olvassuk e tényeket s föltétlenül oszszuk az író gondolatát, hogy: „Eltekintve a madarak kimélésének etikai és közgazdászati hasznától, nemzetünk jó hirneve megköveteli, hogy megakadályozzuk ezeknek a szegény állatoknak pusztítását, külföldre való elfecsérlését“.

Érdekes e könyvben annak elmondása is, hogy miként kelnek Angliában a divattal szemben a madarak védelmére, még pedig úgy, hogy a kik érdekelve vannak, kártalaníttassanak. Ugyan is „az éneklő madarakat védő társaság Londonban divatárú üzletet nyitott. Az itt árusított kalapokon nyoma sem eszik a madár-díszítésnek. Legkevésbé kitömött, egész madárnak. Alkalmazza azonban a tyúkok, galambok és más olyan madarak tollait, melyek az embernek táplálékul szolgálnak. Anglia legelőkelőbb hölgyei támogatják ezt a tervet“.

Jól eső megnyugvással olvassuk, bár Angliát dicséri ez is, hogy: „parlamentje törvényt alkotott, mely a tengeri madarak pusztítását szigorú büntetéssel fenyíti. Ezt a törvényt a hajósok ismételt folyamódásaira hozták. Kérelmüket azzal indokolták, hogy a tengeri madarak kiáltásaik által a köd miatt eligazodni nem tudó hajókat miadig figyelmeztetik a part közelségére s ez által már nem egy hajótörést akadályoztak meg“.

Ime egy-egy madár kiáltás olykor számtalan ember életét menti meg s még is az ő — a madarak érdekében hányszor szólunk az emberekhez hasztalan! Pedig ha több lenne az állatok iránti könyörület, kevesebb lenne az emberi szenvedés. Mert nagyon igaz Szántó Lajosnak ama jeligéje:

„A szív, mely állat kinját át nem érzi,
Embernyomornak is nyugodtan tér ki“.

Az 1879. XL. t. cz.,

vagyis a Kihágási büntető törvénykönyv 86. §-ának módosítása iránti javaslat.*

Az 1879. XL. t.-cz. 86. §-a a következőleg módosittatik.

86. §.

A ki állatot kinez, vagy durván bántalmaz, ugyszintén a ki az állatkinzás ellen kiadott rendeletet, vagy szabályrendeletet megszegi, kihágást követ el és egy hónapig terjedhető elzárással és kétszáz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetetik.

Visszaesés esetében, ha ezen kihágást elkövetőnek utolsó megbüntetése óta két év még el nem telt, az elzárás két hónapig, a pénzbüntetés háromszáz forintig felelhet.

Indokolás.

Az 1879. XL. t.-cz. 86. §-ának módosítását a közgazdasági érdekek és a humanitás egyaránt követelik.

Közgazdasági érdek az állatkinzás megakadályozása, mert az állatok nagy jótétemények az emberekre nézve: segitőtársaik a munkában, táplálékukat képezik. Az állatkinzás értékében vagy használhatóságában csökkentti az állat becsét.

A humanitás kívánja, hogy a minden teremtet állatok ura: az ember ne legyen kegyetlen azokhoz az állatokhoz, a melyeket hatalma alá hajtott s szolgálatára teremtet a Gondviselés.

A szelid bánásmód fokozza az állat munkakedvét, büségét, — a durvaság kioltja a szelidséget s vaddá, bosszuállóvá teszi és ingerült állapotában sokszor nagy veszedelmet okoz. A kegyetlenkedés a durvaságot terjeszti s az felettébb káros hatással van, kivált a gyermekek lelkiéletére s erkölcsi érzékének fejlődésére.

Habár abban az időszakban, 20 évvel ezelőtt, midőn még a közgazdasági érdekek kellő felfogása és a humanitás társadalmi uton sem emelték fel szavukat az állatvédelem szempontjából hazánkban, az 1879. XL. t.-cz. 86. §-a nagy és hatalmas lépés volt az állatvédelem terén: mindazonáltal a lefolyt 20 év alatt feltűntek e törvényszakasz fogyatkozásai, a melyek az állatkinzás büntethetőségének nagyon is szűk határok közé szorításában, a büntetés túlenyhétségében és a visszaesés esetében való szigorubb büntetés kihagyásában nyilvánulnak.

* Mutatvány az országos állatvédő-egyesület „Állatvédelem” című hivatalos közlönyének január hó 1-én megjelent 1-ső számából.

I.

Szűk korlátok közzé szorította a 86. §. az állatkinzás büntethetőségét azáltal, midőn csak arra az esetre rendeli büntetni, ha az „nyilvánosan“ és „botrányt okozó módon“ hajtatik végre.

1. A „nyilvánosság“ fogalmát tételeles törvényeink egyike sem határozza meg, de a felett nem lehet kételkedni, hogy a nagyközönség használatára nyitva álló minden hely nyilvános helynek mondható. Így az 1879. XL. t.-cz. 84. §-a szerinti kihágás esetében nyilvános hely az utca, tér, templom, vendéglő, koresma, kávéház, színház, hangversenyterem stb.

Az 1878: V. t.-cz. 262. §. szerint minősülő vétség esetében a nyilvánosságot nem helynyilvánossága, hanem a cselekménynek több ember jelenlétében végrehajtása állapítja meg, (Curia 1883. évi 2959. sz. hat.); de megállapított a nyilvánosság akkor is, midőn a cselekmény az utcán követtetett el, habár többek jelenléte nem igazoltatott (Curia 1885. évi 2760. sz. ítélet); megállapított a nyilvánosság, ha a vétség hatósághoz benyújtott írásban foglaltatott (Curia 1889. évi 2854. és 1889. évi 3243. sz. ítélet); de viszont a magánháznál 2, illetőleg 4 tanu előtt elkövetett becsület-sértés vétségére sem állapított meg a nyilvánosság. (Curia 1885-ik évi 8607-ik számú és 1887-ik évi 344-ik számú ítélet.) Ezekből kitűnőleg a nyilvánosság fogalmáról egymással ellentétes magyarázatok vannak, az azonban bizonyos, hogy a magánházak nem vonhatók a nyilvánosság keretébe. Nincs mód a közigazgatási hatóságok rendszeres gyakorlatának felsorolására, a mint ők az 1879. XL. t.-cz. 86. §-a esetében a nyilvánosságot magyarázzák, de általánosságban megállapítható, hogy az e szakasz szerinti kihágás elbírálásánál csak az utcákat, tereket s nyilvános utakat tartják és veszik nyilvános helyeknek. Már most, ha egy magánház záratlan udvarán egész csapat szemlélő előtt követtetik is el az állatkinzás, bármilyen durva és kegyetlen legyen az, a 86. §. eddigi szövege szerint a hatóság az ügybe bele nem avatkozhatik és az állatkinzást meg nem büntetheti, mert a nyilvánosság hiányzik, habár az többek előtt történt is, de nem nyilvános helyen, hanem magánháznál.

Hogy felesleges a törvénybe ez a „nyilvánosság“ kifejezés, kitűnik az 1876. XIII. t.-cz. 52. §-ának e szakasszal való összehasonlításából, a hol fel van jogosítva a gazda, hogy az állatkinzó cselédet minden felmondás nélkül elbocsáthassa s ez egyáltalán nem tétetik függővé a nyilvánosságtól, mert hiszen köztudomásu dolog, hogy a cseléd az ilyen állatkinzást rendszerint csak olyankor szokta elkövetni, midőn az állattal egyedül marad.

Hivatkozni lehet a Belügyminister 1889. évi 6498. sz. a. hozott határozatára, melyben kimondja, hogy élő szárnyas egereknek (denevéreknek) ajtóra való kiszegzése az 1879. XL. t.-cz. 86. §. szerint minősülő kihágást képez.

Már pedig a szárnyas egereket rendszerint nem az utcán,

hanem a magánházaknál bent levő, többnyire az istállóajtókra szokták felszegezni, a mi szintén nem volna büntetendő, ha a „nyilvánosság“ kívántatnék meg. Így ez a határozat bizonyítja, miszerint az állatkinzás akkor is büntetendő, ha nem nyilvánosan követték el, tehát a „nyilvános“ jelző nemesak felesleges a törvény szövegében, hanem ártalmas is, mert megbénítja az igazság sújtó kezét.

Még csak a földmívelési miniszter 1888. évi márcz. 26-án 8913. sz. rendeletét szabad legyen felemlíteni, mely az eleven állatok boncolása tekintetében intézkedik, holott ez sem szokott „nyilvánosan“ történni.

Mint hogy tehát az állatkinzást csak úgy lehet megakadályozni, ha annak büntetethezősége nincs feltételezve a nyilvános elkövetéstől, — mint hogy a „nyilvánosság“ kimondása akadályul szolgál az állatok védelmében, mint hogy a dániai, angliai, amerikai s némely svájci államokban sem kívántatik meg a nyilvánosság, sőt Hollandiában a nyilvánosság csak fokozottabb büntetést von maga után: annál fogva a 86. §. szövegéből a „nyilvánosan“ kihagyandó.

2. A 86. §. „*botrányt okozó módon*“ kifejezése szintén nagy hátrányára szolgál az állatkinzás megakadályozásának; mert igaz ugyan, hogy a törvény egyszerű „botrányt“ és nem közbotrányt kíván, tehát nem szükséges épen nagyobb csoport jelenléte: azonban az állatkinzás módja lehet olyan, a melyen nem botránkozik meg senki s az mégis a vad kegyetlenkedések közé tartozhatik, a nélkül, hogy a törvény szerint büntetendő volna.

Ilyen pl. a jószágoknak éheztetése, tőlük az eledelnek és itálnak elvonása. Ezt a legtöbb esetben ellenőrizni nem lehet, felfedezése is csak ritkább számba megy.

És az ilyen állatkinzást büntetlenül lehet elköveti, csupán azért, mert a törvénynek az a szövege, hogy „botrányt okozó módon,“ kizárja a törvény alkalmazhatását.

Az 1876: XIII. t.-cz. 52. §-a szerint a gazda felmondás nélkül elbocsáthatja a cselédjét, ha az a lábos jószágot rosszul ápolja. A cseléd tehát érzékenyen sujtható az állatkinzás miatt, habár ez nem vált is botránnyá, mások azonban büntetlenül üzhetik ezt.

Nem szolgálhat itt elrettentőül az 1878. V. t.-cz. 418. és 419. §. sem, mert ezeket a vétségeket csak idegen ingó dolgokon lehet elkövetni; tehát ha a tulajdonos a saját jószágait rongálja meg, vagy semmisíti meg kinzás által, azért e szakaszok értelmében felelősségre nem vonható.

De megrongálási vagy megsemmisítési szándék hiányában nem vonható azért felelősségre idegen sem, s így ha a tettes szándéka nem az volt, hogy az állatot értékében csökkentse, hanem csak hogy megkinozza, e szakaszok nem alkalmazhatók. És botránkozás nem fordulván elő, vagy bizonyítható nem lévén, az állatkinzás büntetlenül marad.

Ha megtekintjük az állatkinzás ellen hozott összes külföldi törvényeket, úgy találjuk, hogy — Ausztriát kivéve — egyik állam

törvényében sincs meg a büntetethetőségnek a „botrányt okozó mód“ fenforgásától függő feltétele, még ott se, a hol a nyilvánosságról van szó. De Ausztriában is a bécsi állatvédő egyesületnek az ottani belügyministerhez 1898. nov. 10-én beadott kérvénye folytán épen átalakítása alatt van a törvény, hogy abból a „nyilvánosan botrányt okozó módon“ kifejezése kihagyassék.

Ezek szerint a 86. §-nak az a kifejezése, hogy „botrányt okozó módon“, meghiusítván, az állatvédelem egy részét a szövegből kihagyandó volt.

Mese a madáriészekről.

(Egy falusi tanító naplójából.)

Lapozgatva a jó, öreg falusi tanító naplójában, egyszerre megakadt a szemem ezen a történetkén.

— — Egy napon, amikor a szokottnál korábban toppantam be az iskolaterembe, látom, hogy a gyermekek egy alig-alig megtollasodott madárkával incselkednek, úzik, kergetik szegénykét a lóczák között, nagyot kaczagva a rémületén. Beléptemkor természetesen a nebulókat is megszállta a rémület s válla közé húzott fejjelel igyekezett valamennyi a helyére, olyan ártatlan arcot vágva, mintha legalább is imádkozás közben leptem volna meg őket.

Éppen rá akartam mordúlni a semmiháziakra, mikor észreveszem, hogy a megkinozott madárka a katedrám alá búvik s mintha tudta volna, hogy most már nem kell félnie semmitől, felém fordította apró, pislákoló szemeit és csipegni kezdett — talán örömben. Lehajoltam nyomban s tenyereim közé vettem a szegénykét azután melengetni, dédelgetni kezdtem gyöngéden, szeretettel. Egészen megfeledeztem e közben a fiúkról, akik rossz cselekedetük tudatában félve lapultak meg a padok között: mindenik a másik háta mögé igyekezett bújni, hogy kikerülje a tekintetemet. Hogy megfeledeztem róluk s a dorgálást akaratom ellenére elhalasztottam, oka van ennek, amelyre mindjárt rá is térek.

Emlékezetem visszaszállt a múltba, a múltnak arra az idejére, amikor én is gyermek voltam, csintalan és meggondolatlan, mint azok ott a padok között, azok a lurkók. Eszembe jutott, hogy

valaha magam is vágyakoztam az olyasféle, embertelen csintalanságra, amelyet most felfedeztem az iskolában. De szerencsére még idejében megjött az eszem s itt az ideje, hogy a magam kárán másokat is okultassak.

Mikor eléggé megjártattam az emlékezetemet gyermekkoromnak egyik emlékezetes esetén, zsebkendőmet fészek formájára összehajtogattam, beletettem a reszkető madárkát, azután odafordultam a gyermekek felé:

— Melyikötök hozta ide ezt a madárkát? — kérdeztem szigorú hangon.

Senki sem felelt, mire a kérdést még szigorúbb hangon ismételttem meg. Most már volt hatása a szavamnak s nagy félénken, mellére lógó fejjel felemelkedett helyéről a Kóka-fiú, a torzonborz, tenyeres-talpas Misi. Sejtettem, hogy ő volt az imposztor; sok csintalanságot követett már el s a többi fiút is rákapatta a rosszra.

Az egész iskola azt várta, hogy keményen megdorgalom Misi-t s valami fogós leczkét szabok ki számára büntetés gyanánt. Nagy volt tehát a fiúk meglepetése, amikor gyöngéden feddő tekintetet vettem rá, azután leültem. Komor arcuzal, a szokottnál lágyabb hangon beszélni kezdtem most, mint aki a szívre igyekszik hatni.

— Azt hiszitek, hogy a szegény állat nem érez fájdalmat s nem szállja meg a rémület éppen úgy, mint az embert, ha veszedelem környékezi? Az állat is Isten teremtménye s ha nem is tudja értésünkre adni a baját előszóval, de éppen úgy érezi a fájdalmat, mint mi, emberek. S ha mi rettegünk a fájdalomtól, miért bántunk mi más Isten teremtményét, melynek teste szintén nincs kőből. Hallgassatok rám, elmesélem most nektek, hogy mi módon tanultam én meg, amit most elmondtam. Réges-régen történt, kis fiú voltam még akkor, mint ti most. Egy napon iskolástársaimmal az erdőbe mentem virágot, meg vadkörte-t szedni. Nagyon csintalan gyermek voltam s futkározás közben elszakadtam pajtásaimtól s mindinkább beljebb jutottam az erdő sűrűjébe. Egyszerre megakadt a szemem egy madárfészken, egy terebélyes fa ágai között. A fészekben kis madarak mozogtak, csiripeltek — az anyjuk bizonyosan odajárt valahol élelemszerzés végett. Nagyot rikkantottam örömben s azonnal elhatároztam, hogy felkapaszkodom a fára s kiveszem a fészekből a madárkákat. Milyen jó lesz odahaza játszadozni velük! A másik pillanatban már másztam fölfelé a fára s mivel ügyes gimnasztikus voltam, nem sok időbe telt, hogy megközelítem a

fészket. A kis madarak bizonyosan észrevették a veszedelmet, mely anyjok távollétében fenyegette őket, mert éktelen csiripolással nyújtogatták felém a nyakukat s pelyhedző szárnyukkal verdesték a fészek oldalát. De bizony én nem gondoltam a rémületükkel. No most mindjárt a kezem között lesztek! Már nyúltam a fészek felé, amidőn egyszerre mormogás üti meg a fületem. A fa alól jött. Lenézek, hát majd lezuhantam rémületemben a fáról — egy hatalmas maczkót pillantottam meg, amint felfelé bámúl, mintha gondolkodnék: hogyan jusson fel legkönnyebben a fára, hogy megragadhasson. Rémületem még nagyobb lett, amikor a maczkó csakugyan átölelte a fa derekát, majd nagy igyekezettel kezdett kapaszkodni felfelé. A hideg veríték kiütött a homlokomon s nagy rémületemben még feljebb kezdtem kapaszkodni. A maczkó utánam.

A vér megfagyott az ereimben s a torkom úgy összeszorult, hogy segítségért sem tudtam kiáltani. No most mindjárt elér a maczkó, mindjárt a fogai közé kap — gondoltam reszketve, mialatt még feljebb igyekeztem jutni a fa tetejére.

Egyszerre — ropp! nagy recsegés hangzik, melyet a másik pillanatban hatalmas zuhanás követ. A maczkó alatt eltört az ág s a testes állat lezuhant a magasból és szörnyű ordítással terült végig a földön. Idő kellett hozzá, amig ismét talpra tudott állani. Hanem a fára való mászástól úgy látszik, elment a kedve, mert tovább oldalgott, maga után húzva a fájós lábát s egy-két szempillantás alatt eltűnt a sűrűben.

Nagy kő esett le a szívemről és megkönnyebbülten pillantottam az égre, s mikor ismét magam elé tekintettem, látom, hogy éppen a fészek előtt vagyok — ott csipogtak a szemem előtt a megrémült madárcák. Istenem, hogy megsajnáltam most szegénykéket — de a szégyen is milyen nagyon elfogta a szívemet. Hiszen ezek a gyámoltalan kis állatok éppen úgy félnek most tőlem, mint ahogyan én féltem a maczkótól. Ez a gondolat ötlött az eszembe s ez a gondolat hatalmasan belevágott a lelkembe.

Mondjam-e, hogy nem bántottam a madárcákat s hálát adva az Istennek szerencsés megmenekülésemért, óvatosan lemasztam a fáról és hazafelé iramodtam . . .

A gyermekek leesett állal, előre nyújtott nyakkal hallgatták elbeszélésemet s hogy meg is értették a tánulságát, sokszor volt alkalmam meggyőződni róla. De leginkább meghatott a torzonborz Misi magabaszállása. Dél tájban bekopogtatott hozzám, lesütött fő-

vel s akadozva motyogott egy-két szót, azután egy marék kendermagot nyújtott felém:

— Mit akarsz ezzel?

— A madárka számára — hebegte el-el csukló hangon.

Londesz Elek.

ÁLLATVÉDELEM.

A madarak lövöldözése ellen. Városunk területén mind jobban elszaporodnak a Flaubert-puskás gyerekek s a külsőváros részekben egész délután esattog a 6 vagy 9-es szobafegyver. A napokban a következő újabb panaszt vettük:

A rendőrség figyelmét felhivom a Sétatérutca néhány házára, hol naponta czélba és madarakra lövöldöznek, pedig embert is találhat könnyen a czéltévesztett golyó.

Továbbá a külvárosokban is így áll a dolog. Nevezetesen a vágóhid táján, a Kővári-telepen, a Kövespad és Holdvilág-utcában, stb. stb. napirenden van a madárpusztítás.

Még a Múzeum kertben is lehet látni madárpusztító parittyával lövő fiukat.

Ezért nem tud teremni elég gyümölcsünk s eszi meg a tenger sok hernyó a fák rügyeit. A magyar Kereskedelmi Társaság pedig hétről-hétre teszi a jelentést, hogy a narancs behozatala folyton növekvőben van.

Ha jól tudom, a város területén nem szabad fegyvert használni. (*Egy madárvédő.*)

Az állatkinzás büntetése. A budapesti orsz. állatvédő egyesület javaslatot terjesztett elő a napokban az állatvédelem érdekében. Ebben a javaslatban olvassuk a következőket: Az 1879. XL. t.-cz. 86. §-ában az állatkinzó büntetése túlenyhén van megszabva 8 napig terjedhető elzárásban és 100 forintig terjedhető pénzbüntetésben.

Ez oly csekély büntetés, még a maximumban is, a mely nem alkalmas kellő tiszteletet szereznii a törvénynek és fékezni az emberi durvaságot és kegyetlenkedést.

Dániában négy hónapig terjedhető fogság és *kétszáz* birodalmi tallérig terjedhető pénzbüntetés, —

Hollandiában három hónapig terjedhető fogház és *120 frankig* terjedhető pénzbüntetés, —

Bazelban két hétig terjedhető fogház, és pedig *szigoritással* összekötve és *100 fitra* terjedhető pénzbüntetés, —

Szent-Gallenban egy hónapig terjedhető fogság, vagy *százötven frankig* terjedhető pénzbüntetés, —

Amerika egyes államaiban ezer dollárig terjedhető pénzbüntetés és *tizenkét hónapig* terjedhető kényszer-munka az állatkinzás büntetése.

Mindezek egybevetése indokolja, hogy a 86 §-ban foglalt büntetési tételek az állatvédelem czéljának megfelelőleg szigoritassanak, hogy az állatkinzások száma a büntetési tételektől való félelem által is apasztassék.

Állatvédelem. Ily czímen új szaklap indult meg Budapesten a múlt hónap közepén *Monostori Károly* szerkesztésében és *Grimm Gusztáv* kiadásában. A kitűnően szerkesztett, havonként megjelenő szaklap, egyszersmind hivatalos közlönye az »Országos Állatvédő Egyesület«-nek. Eddig Magyarországon a mi lapunk volt az egyedüli szakorganum, s most az ország fővárosában Budapesten indult meg egy hasonló irányu lap, melynek programja ugyanegy a miéinkel: Szolgálni az állatvédelem ügyét, terjeszteni az állatvédelmi eszméket. Az „Állatvédelem“ második, február havi száma is megjelent már és pedig ép oly változatos és gazdag tartalommal, mint az első szám volt, sőt több ábrával is van illusztrálva a hasznos és szórakoztató füzetke. A lap előfizetési ára az »Országos Állatvédő Egyesület« tagjai számára évenként 2 korona, a nem tagoknak 4 korona. Szívesen üdvözljük a magunk részéről is az új szaklapot, s szívből óhajtjuk, hogy a nemes cél elérésére, az állatvédelmi eszméknek terjesztésére irányuló buzgó törekvését, fényes siker koronázza.

ÁLLATVILÁG.

Milán kutyája. A kutya hű állat. Ez az állító mondat, melyből oly sokszor keresték már ki az alanyi és állítmányt, újból szerephez jutott. Milán király halálos ágya közeléből hiányzottak azok, a kik még a szegény napszámos emberek betegágyát is körül szokták állui

s a száműzött király után alig sóhajtott valaki. A kutya azonban hű állat s együtt szenved gazdájával. A Milán kutyaja gondolkozóba esett az emberek kegyetlensége és hidegsége fölött s ekkép medített:

— Itt az alkalom, hogy bebizonyítsam az ősrégi állító mondat igazságát. Rossz kutya volnék, ha én is elhagynám a gazdát s egészséges tüdővel, farkosóvalva járnék a világban, mikor a felséges úr meghal. Ezt én nem teszem. Kutya vagyok ugyan, de mégsem olyan gyalázatos kutya, hogy ilyesmire vetemedjem.

Miután ily módon medített a király kutya, fájdalmasan vonyított, s az orvosok csakhamar konstatálták rajta, hogy tüdőgyulladásba esett. A király egyre gyöngült, egyre sápadtabb lett s a betegszobából aggodalmas arccal jöttek ki az orvosok.

— Meghalt — mondta a doktor szomorúan.

— Meghalt? — gondolta a kutya s megint az állító mondatra gondolt.

— Ha ő meghalt, én sem élhetek — mondta magában — s estére odavánszorgott a kályha sarkába és kiszüvedett. A gazdája után ment, pedig az állító mondatban, az oly sokszor megtalált állítvány szerint, ő csak állat volt. Ellenben a fia, Sándor, az király, s az sem a haldokló édesatyját, sem a ravatalon nyugvó apát nem kívánta látni.

Pálinka helyett egér. A napokban történt, hogy egy favágó felesége le akarván szoktatni urát a borivásról, egy komájánál rendezett lakoma alkalmával a favágó elé szánt boroskulaesba négy darab ifjú egeret csempészett bele, abban a reménységben, hogy ha ura majd torkában érzi az egereket, egyszersmindenkorra megundorodik az italtól. A jó asszony azonban, ugy látszik, nem ismerte az emberét, mert a javíthatatlan favágó bizony gyönyörűen felhajtotta a kulacs tartalmát s mikor felesége hűledezve azt kérdezte tőle, vajjon nem érzett-e valamit a borban, igen nagy lelkinyugalommal felelt ekképen:

— Valami puha — ugymond — egy pillanatra felakadt a gégém. Már azt hittem, hogy egér van a borban, de osztán' bele-néztem a kulacsba s láttam, hogy bizony semmi sincs benne.

Mivelhogy a négy egér ő kelmének akkor már régen szaladt lefelé a torkán.

A teve tenyésztése. Európában eddig csak állatkertben tenyésztették a tevé; most egy poseni gazdag földbirtokos megpróbálja s tevékkel művelti egyik kisebb uradalmát. Eddig, ugy látszik, a teve jobban dolgozik, mint a poseni marhák és ellátása is kevesebbe kerül. Ha kibírja a klímát, nálunk is igába kerül.

Állatok emlékszobrai. Sokan azt hiszik, hogy az állat nem követhet el életében olyat, amiért szobrot érdemelhet holta után.

Hát efféle érdemeket szerzett állat nem is gyakori s ha a Pegazus és Bucephalus néven ismert lovaknak mégis szobra van, ez nagyon régi időben csináltatott s az ujabbkori állatszobrok rendszerint nem egyes állatindividuumok emléksobrai, hanem az emberek emléksobrainak járulékaik vagy kiegészítő részei.

Legujabban két állatszobor kelt érdeklődést, mert magát az állat individuumot örökíti meg és magasztatja fel.

Ezek egyikét egy Dél-Afrikában esett angol tisztnek édes anyja emeltette, fia Blaky nevű csataménjének emlékére. Ez a derék állat hordta ugyanis gazdáját a háború alatt a Moddertől Kimberleyig s innen Bloemfonteinig, hol aztán a megpróbáltatások áldozatául esett.

A kedvencz paripa diszes emlék oszlopára a grófi nő a következőket vésette: „A kedves és hű Blakynék, a derék vadász lónak és első rendű csataménnek, emlékül.“

A másik állat-emlékszobor ezidő szerint csak terveztetik, de bizonyosra vehető, hogy létesül.

Párisban nyanyan nagyban gyűjtik már a közadakozásból a pénzt egy, a Bernhard-hegyi hótorlaszok között felállítandó „kutya-szoborra,“ mely a világhírű Barry nevű eb emlékének van szánva.

Ez a kolostor-eb, mint ismeretes, 12 éven keresztül „foglalkozott sikeresen a hó és jéghegyek közötti utakon eltévedt és szerencsétlenül járt emberek megmentésével, s a feljegyzések szerint nem kevesebb, mint 40 ember életét mentette meg, hogy egy sajnos félreértés folytán a megmenteni szándékolta 41-ik ember kezéből vegye a halált.

Egy napon nyanyan egy hólavina alá sodort ember megmentésére sietett a derék állat. A halállal küzködő boldogtalan ember látva, hogy egy rémséges erejű nagy kutya megragadja, végső erejének megfeszítésével hegymászó botjának hegyét az állathoz dőfte. A keserű vonítást hallva, emberek siettek a kolostorból a helyszínére, de ekkor az annyira szeretett és nagyrabecsült Barry, áldásos működésének színterén már halálvonaglásban volt s ki is múlt.

A felállítandó emlékre ezt a felírást akarják tenni: „Barry — Negyven embert mentett meg s 41-ik megölte.“

Tragédia ez is a maga nemében s említésre mindenesetre méltó.
(r. r.)

GYÁSZROVAT.

Van der Welden Edéné szül. Berger Ilona, a kolozsvári állatvédő-egyesület titkárnője febr. hó 24-én elhunyt. A kiváló erényű úrnő váratlan halálát nem csupán családja, hanem egész Kolozsvár társadalma, — melynek munkás, komoly szerepet vivő tagja volt, — gyászolja. És gyászolja főként az állatvédő-egyesület, melyet mind-

végig páratlan lelkiismeretességgel, nemes odaadással szolgált. Munkássága iránt való elismerésül, egyesületünk örökös tiszteletbeli titkárnővé választotta, mikor betegsége miatt állásától kénytelen volt megválnia.

Haláláról családja az alábbi gyászjelentést adta ki:

Alólírottak megtört szívvel, kimondhatlan fájdalommal tudatják, hogy a forrón szeretett hitves, anya, testvér és sógornő *Van der Welden Edéné szül. Berger Ilona* f. évi febr. hó 24-én hajnali fél 1 órakor életének 28, házasságának 7-ik évében hosszas szenvedés után jobb létre szenderült.

A felejthetlen drága halottnak földi maradványai f. hó 26-án d. u. 3 órakor fognak a gázgyárból az ev. ref. egyház szertartása szerint örök nyugalomra helyeztetni. Nyugodjék békével, az örök világosság fényeskedjék neki! Kolozsvár, 1901. február 24. — *Van der Welden Ede*, mint férj. *Van der Welden Emil*, mint gyermeke. *Van der Welden Mária*, *Van der Welden Móricz*, *Van der Welden Ferencz*, *Dr. Éltető Géza*, mint rokonok. *Dr. Berger János*, mint apa. *Dr. Berger Jánosné*, mint mostoha anya. *Dr. Éltető Gézáné szül. Berger Cornélia*, *Berger Gyula*, mint testvérek.

Temetése febr. hó 26-án történt meg nagy és igaz részvétel mellett. Az állatvédő-egyesület koszorút helyezett ravatalára és testületileg jelent meg a temetésen. Nyugodjék békével!

I R O D A L O M.

Az állatok világa. Brehm világhírű művének magyar kiadásából most hagyta el a sajtót a 8-ik füzet. A Méhely Lajos tollából folyó magyar átdolgozás mind nagyobb érdeklődést kelt s a művelt közönség és a szakférfiak nagy várakozással tekintenek minden újabb füzet elé. És méltán, mert amint az eddigi füzetekből látjuk, a magyar kiadás szerkesztője mindent elkövet, hogy az oly vonzóan és lebilincselő közvetlenséggel megírt művet a tudomány mai színvonalára emelje. Kiváló szakismerettel, beható forrástanulmányok alapján gondoskodik arról, hogy minden újabb füzettel kellemes meglepetést szerezzen még a német kiadás ismerőinek is. Örömmel tapasztaljuk, hogy a mű az átdolgozás révén, minden magyarossága mellett sem veszít eredeti frissességéből, ellenben a német kiadásnál sokkal magasabb röptűnek és tartalmasabbnak találjuk, mert az állatélet ecsetelésével kapcsolatban lépten-nyomon, a tudományos állattan nagy eszméinek és kiforrt igazságainak fénye csillan elő. S így min-

den fűzetnek meg van a maga érdekessége, mely a tudomány szempontjából is haladást jelent. A múlt 7-ik fűzetben meglepett bennünket, mily pompásan oldotta meg a magyar szerkesztő azt a nehéz föladatot, hogy az amerikai szélesorru nyíjmok végtelen zavarosságába új rendet és világosságot hozzon. Elvezetlét olvastuk azokat a megkapóan érdekes s a magyar közönség előtt merőben új részleteket is, melyekről csak a legújabb angol irodalom ismerőjének lehet tudomása. A mostani 8-ik fűzetnek kiváló érdekessége s a némettel szemben való nagy előnye, hogy bő megokolással igyekezik kiküszöbölni azt a helytelen fölfogást, mely félmajmok rendszertani értékének tekintetében úgy a német, mint a magyar irodalomban gyökeret vert. A tárgyalt állatok nevezetesebbjei élvezetet és okulást nyújtó, mesteri jellemrajzban vannak bemutatva s a fűzetet ezuttal is pompás kivitelű művészi illusztrációk ékesítik. Az állatok világa a Légrády Testvérek kiadásában jelenik meg. Egy fűzet ára 80 fillér.

A folyó 1901. évre tagsági díjukat befizették:

Vidékiek:

Balogh Károlyné Zilah... 2 kor.
Hortoványi Blanka Bpest 2 "
Dr. Mariska Ödönné szül.
Körössy Piroska Zilah. 2 "

Németh Károly Kecskemét 2 kor.
Pethő Gyula Budapest... 2 "

Kolozsvárról:

Karpf Gyuláné..... 2 kor.
Tasi Végh Bertalan ezredes 2 "

Virányi István,
az egyesület pénztárosa.

Kérelem.

Ismételve megújítjuk múlt havi 5. számú közlönyünkben tett kérelmünket, tisztelettel kérve úgy helybeli, mint vidéki azon pártfogóinkat, kik 1900. évi csekély 2 korona tagsági díjkkal, a mi egyszersmind előfizetés a mindenkinek pontosan megküldött havi közlönyért, még hátralékban vannak, hogy azt alírlirhoz legegyszerűbben posta-utalvánnyal mielőbb beküldeni méltóztassanak.

Virányi István,
az egyesület pénztárosa.

Adakozás. Az *Erdélyi Bank és tak. pénztár* részvénytársaság igazgatósága az *Állatvédő Egyesület* részére mint minden évben, ismét 50 koronát adományozott. A nagylelkű adományért ezen az úton is hálás elismerését fejezi ki az *Állatvédő Egyesület Elnöksége*.